

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLERİN ULUSAL VE EVRENSEL OLARAK SINIFLANDIRILMASI*

Şefik YAŞAR**

Başak KASA***

Ömür GÜRDOĞAN BAYIR****

ÖZET

Günümüzde bilgi ve teknolojinin hızla ilerlemesi dünya üzerinde sınırların kalkmasına ve toplumların birbiriyle yakınlaşmasına neden olmuştur. Bireylere yalnızca kendi içinde yaşadığı toplumun ya da ulusun bilgi, inanç, tutum ya da değerleri değil tüm ulusları ilgilendiren evrensel değerler de benimsetilmeye çalışılmaktadır. Bireyler informal olarak aileden öğrendikleri değerleri, eğitim yoluyla formal ve daha sistemli olarak kazanmaya devam etmektedir. Özellikle ilköğretim bireyin temel bilgi ve becerilerinin yanı sıra kendi ulusal değerlerini ve evrensel değerleri kazanacağı ilk ve önemli bir eğitim basamağıdır. Bu değerlerin kazandırılmasında en önemli görev ise sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Bu araştırmada değerlerin sınıf öğretmeni adaylarına göre ulusal ve evrensel değerler bağlamında nasıl sınıflandırıldığına ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Anadolu Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Programında öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Öğretmen adaylarına araştırmacılar tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Geliştirilen bu anket aracılığıyla hem nicel hem de nitel veriler elde edilmiştir. Nicel boyutta veriler yüzde, frekans ve ki kare ile nitel boyutta ise veriler betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmeni adaylarının büyük çoğunluğunun halk oyunları değerini ulusal değer, bilimsellik değerini evrensel değer, adil olma değerini ise hem ulusal hem de evrensel değer olarak sınıflandırdıkları görülmüştür. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının bazı değerlerde değerleri sınıflandırma biçimleri ile cinsiyetleri ve okudukları üniversite arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşüne göre ulusal değerler bir ulusa özgü, evrensel değerler ise tüm dünyaya hitap eden değerlerdir.

* Bu çalışma 24-26 Mayıs 2012 tarihinde düzenlenen 11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

**Prof. Dr. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

*** Arş. Gör. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, El-mek: basakkasa@gmail.com

**** Arş. Gör. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, El-mek: omurgurdoganbayir@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni adayları, ulusal değerler, evrensel değerler, sınıflama

CLASSIFYING VALUES AS NATIONAL AND UNIVERSAL ACCORDING TO THE VIEWS OF ELEMENTARY TEACHER CANDIDATES

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Values that make culture and society meaningful (Fichter, 2012; 167) refer to the principles, beliefs, ideas and life standards that shape our behaviors, effect our decisions about a topic, direct our assessments related to various beliefs and actions (Halstead and Taylor, 1996: 5). Values tell individuals in a society what is important, what should be preferred, and in short, how they should live (Akbaş, 2008). Values differ from one individual, society or nation to another. However, some values are shared by many societies or nations. These values may be described as basic universal values that determine the basic criteria, being approved, adopted, and taught by most societies (Güzel, 2010; 52). Behaviors, attitudes and values which are argued to be universal are the products of the social system that include the experiences to that date and represent individuals' general way of understanding (Koç, 2007; 27). In this sense, universal values can be defined as the values that concern many nations, societies and people. Values such as democracy, human rights and liberty, peace, tolerance, love, respect, independence, being civilized, science and scientific thought, arts, equality, environmental sensitivity, justice, caring about family, being diligent, cooperation, sensitivity, honesty, being healthy, responsibility, cleanness, patriotism, and charity can be classified as universal values (Parlakıyıldız, 1999; Demircioğlu and Tokdemir, 2008; 72; Ercan, 2001; Güzel, 2013; 52). In addition to the universal properties of values, some of the values are characterized as national values depending on how they are perceived by different societies and nations (Ercan, 2001).

Purpose

The primary of the study is to identify how elementary teacher candidates classify values. Based on this aim, the following questions addressed in this study are as follows:

1. Which values are classified as national values according to the elementary teacher candidates' values?
2. Which values are classified as universal values according to the elementary teacher candidates' values?
3. Which values are classified as both national and universal values according to the elementary teacher candidates' values?
4. Are there any relationships between elementary teacher candidates' classifying of values and;
  - a. Their gender,
  - b. Their university,
  - c. The region where they come from,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

5. What are the differences between national and universal values according to the elementary teacher candidates?

Method

Survey model was employed in this study which aimed to identify the classifications of elementary teacher candidates. In this regard, a questionnaire which was developed by the researchers was used. The questionnaire consisted of three sections. In the first section, the questions were about the participants' gender, university, and the region where they lived. In the second section, the values from the Social Studies curriculum were given to elementary teacher candidates and they were asked to classify these values as national, universal, or both national and universal. In the third section of the questionnaire, an open-ended question which asked the difference between national and universal values was included. The participants of this study were elementary teacher candidates studying their fourth year at the education faculties of Anadolu University and Inonu University during 2011-2012 academic year.

At the end of the data collection process, SPSS was used to analyze the quantitative data. The students' personal information and answers about value classifications were entered to SPSS program. Descriptive statistics including percentage and frequency were used in the analysis of personal information and value classifications, and chi-square analysis were conducted for determining relationship between personal information and value classifications. In the study, percentage and frequency were used for teacher candidates' value classifications. Chi-square technique was employed to identify whether there were any relationships between their gender, university, and region with their value classifications. Descriptive analysis technique was used for analyzing the collected qualitative data. Firstly, national and universal values were assigned as themes for analyzing the data. Differences between national and universal values from the teacher candidates' written statements were classified and frequencies were detected according to these themes. Findings were explained with direct quotations of the teacher candidates' views.

Findings

It was found that majority of the elementary teacher candidates (%88) considered folk dances as a national value. It was followed by tradition (%87.5), anthem (%85.3), homeland (%82.1) and culture (%76). The least stated value was being scientific (%4.9) in the sense of national values. It was found that majority of the elementary teacher candidates (%55.4) regarded being scientific as a universal value. It was followed by peace (%44.6), respect (%42.6), being fair (%42.3), and paying attention to being healthy (%41.5) values. The least stated values in the sense of universal values were folk dance and tradition (%3.8). Most of the teacher candidates defined being fair as both national and universal values. It was followed by equality (52.2), environmental-responsibility (%51.4), freedom (%50.5), and peace (%50). Folk dance value had the lowest percentage (%8.2) in the sense of both national and universal values. According to this findings, it can be argued that majority of the elementary teacher candidates classified folk dances as a national value while being scientific as a universal value. Furthermore, being fair value was perceived as both national and universal.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

The result of analyses for the relationships between the elementary teacher candidates' value classifications, and their gender, university and region revealed a significant difference between the values of "independence, eid, freedom, paying attention to be healthy, arts, and historical monuments" and gender. Significant relation was found between elementary school teacher candidates' university and "culture, anthem, historical monument" values. Significant difference was not found between their region and value classification. Most of the teacher candidates explained the distinction between national values and universal values as being specific to a nation, and differentiating one nation from another. In addition, majority of them described the differences between universal values and national values as affecting the whole world, and being approved by all people. In this sense, the differences between national and universal values that the participants stated seem to coincide with those stated in the literature (İnal, 1998; Parlakyıldız, 1999; Ercan, 2001; Somuncu, 2008).

Results and Discussion

As a result of this study that aimed to identify elementary teacher candidates' classification of national and universal values, it was found that the value mostly classified as national by the teacher candidates was folk dances. Most of the teacher candidates selecting folk dances as the value that best reflected the national culture could be due to the feature of folk dances as representing cultures with a universal language in the whole world (Uzunkaya, 2009). In the classification of national values, folk dances were followed by tradition, anthem, homeland and cultural values, respectively. The classification of national values made by the teacher candidates has similarities with the classifications in the literature (Kaplan, 1987; İnal, 1998; Demircioğlu and Tokdemir, 2008: 72; Parlakyıldız, 1999; Ercan, 2001; Kolaç and Karadağ, 2012).

The least mentioned value within national values was being scientific while the same value was suggested as a universal value by most of the teacher candidates. Since being scientific was one of the least emphasized values in Şen's study (2007) in which national values were identified in the 100 fundamental literary works, it can be argued that it overlaps with the result of this study. In addition, the value of being scientific contains elements such as critical, active, independent, unbiased, creative thinking, questioning, producing solutions, clearly expressing a problem or a claim, researching reasons and proofs, making deductions and adapting them to similar situations (Mindivanlı, Küçük and Aktaş, 2012). As can be inferred from this definition, being scientific is an important universal value that includes elements which every individual should have with respect to the aims of educational programs. However, Yeşilyurt and Kurt (2012) revealed that the official program was effective at a low level in teaching students the value of acting scientific which was considered in the dimension of personal and universal values. In the universal values ranking, the value of being scientific was followed by peace, respect, being fair and caring about being healthy. Besides, the least mentioned values in the ranking of universal values were folk dances and tradition. The teacher candidates' classification of universal values is also consistent with the literature (Parlakyıldız, 1999; Demircioğlu and Tokdemir, 2008: 72; Ercan, 2001,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Güzel, 2013: 52). In this regard, it can be argued that considering the classifications of national and universal values, there was a consistency between the teacher candidates' views. This consistency is confirmed by the finding that being scientific was the most frequently mentioned as a universal value and the least mentioned one as a national value while folk dances were the most mentioned value among national values and the least mentioned value among the universal values. Besides, most of the teacher candidates described the value of being fair as both national and universal.

As a result of the analyses regarding the relationship between the teacher candidates' value classification and gender, university and region, it was found that there was a relationship between the values of "independence, festival, freedom, caring about being healthy, art and historical artefacts" and gender. This result contradicts with Koç's study (2007) in which no significant differences were revealed between students' gender and their attitudes towards universal values. The reason for this difference could be that the participants' of this study were university students, but those in Koç's study (2007) were middle school students. On the other hand, there were significant differences between gender and some values in the studies conducted by Keskin, Öksüz, Gelen and Yılmaz (2012) and Gömleksiz and Cüro (2011). These studies support the findings of this study.

Significant relationships also found between the elementary teacher candidates' university and the values of "culture, anthem and historical artefacts". However, no significant differences were revealed between the regions where the teacher candidates came from and their value classification. It can be argued that no significant differences being found between the level of liking the social environment being lived in and students' attitudes towards universal values in Koç's study (2007) support this result.

While the elementary teacher candidates described the difference of national values from universal values as being unique to a nation and varying from one nation to another, they explained the difference of universal values from national values as addressing to the whole world and being accepted by everyone. In this regard, the differences that the participants indicated for national and universal values overlap with the definitions in the literature (İnal, 1998; Parlakyıldız, 1999; Ercan, 2001; Somuncu, 2008) In addition, in Prenceipe's study (2001), children explained an aspect of learning national values with whether being accepted by the society or not. This result revealed by the aforementioned study can be argued to be in parallel with the results of this study regarding being unique to a society.

As a result of the current study, it can be argued that the elementary teacher candidates had knowledge of the differences between national and universal values. It was observed that the teacher candidates met in common ground while both classifying national and universal values and explaining the differences in-between. This result may show that teacher candidates who will teach future generations and equip them with necessary values have the core knowledge in terms of value classification.

Key Words: Elementary Teacher Candidates, National Values, Universal Values

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

1. GİRİŞ

Küreselleşmeyle beraber değişen ve gelişen dünyada sosyal bir varlık olan insan da değişmekte ve bu gelişime ayak uydurmaktadır. Birey, dünyaya geldiği andan itibaren yaşadığı çevreyi ve dünyayı anlamaya, kavramaya çalışmakta ve içinde yaşadığı toplumun değerlerini öğrenerek toplumsallaşma ve küreselleşme yolunda kendini geliştirmektedir. Bu bağlamda günümüzde artık bireylerden ulusal değerleri benimsemiş evrensel değerlere sahip olmaları beklenmektedir. Bireyler sahip oldukları değerlere göre yaşamlarını yönlendirmektedirler.

Kültür ve topluma anlam kazandıran ölçütler olan değerler (Fichter, 2012: 167) davranışlarımızı şekillendiren, bir konu hakkındaki kararlarımızı etkileyen, çeşitli inanç ve eylemlere ilişkin görüşlerimize yön veren, dolayısıyla kişisel bütünlüğümüzü oluşturan ilke, inanç, fikir ve yaşam standartlarını ifade etmektedir (Halstead ve Taylor, 1996: 5). Değerler, toplumu oluşturan bireylere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve kısaca nasıl yaşanılması gerektiğini belirtir (Akbaş, 2008). Değerler bireyden bireye, toplumdaki topluma, ulustan ulusa farklılık göstermekle birlikte bazı değerler birçok toplum veya ulus tarafından benimsenmektedir. Bu değerler toplumların genelinde kabul görülen, benimsetilen, günlük ilişkileri belirleyen temel ölçütler olan temel evrensel değerler olarak ifade edilebilir (Güzel, 2010: 52). Evrenselliği savunulan davranış, tutum ve değerler, o güne kadar ortaya konulan yaşantıların içinde yer alan, insanların genel anlayışını temsil edebilecek toplumsal sistemin ürünüdürler (Koç 2007: 27). Bu bağlamda “Evrensel değerler birçok ulusu, toplumu, insanı ilgilendiren değerler” olarak tanımlanabilir. Demokrasi, insan hakları ve özgürlükleri, barış, hoşgörü, sevgi, saygı, bağımsızlık, uygarlık, bilim ve bilimsel düşünce, sanat, eşitlik, çevre duyarlılığı, adalet, aileye önem verme, çalışkan olma, dayanışma, duyarlık, dürüstlük, sağlıklı olma, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik gibi değerler evrensel değerler olarak sınıflandırılabilir (Parlak yıldız, 1999; Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 72; Ercan, 2001, Güzel, 2013: 52). Bunun yanı sıra Kinnier, Kernes ve Dautheribes (2000) evrensel değerleri adaleti, gerçeği aramak için daha fazla duyarlı olma; davranışlarından sorumlu olmak ve vicdanı doğrultusunda hareket etmek için kendine karşı saygılı olma; insanlığa hizmet etmek, sevecen, hoşgörülü ve affedici olmak için başkalarına karşı saygılı ve yardımsever olmak; çevreyi ve diğer canlıları korumak şeklinde dört başlıkta listelemişlerdir. Değerlerin evrensel niteliklerinin yanında, çeşitli toplumlar ve uluslar açısından algılanma durumlarına bağlı olarak, bazı değerler ulusal değer olarak nitelendirilir (Ercan, 2001).

Bir uygarlık, seçtiği değerler yoluyla kendisini tanımlar ve böylece diğerlerine benzer ya da diğerlerinden farklılık gösterir (Özkul, 2008: 178) Komblum (2011: 47) değerlere ulusal bir açıdan yaklaşarak, değer kavramını bir toplumun ortak bir biçimde önemli gördüğü fikirler olarak tanımlamaktadır. Bir ulusun ırkından, vatanından, dininden, tarihinden, kültüründen, örf ve adetlerinden kaynaklanan ve nesilden nesile devam eden milli ve manevi duygu, düşünce ve inançlarına, o milletin milli ve manevi değerleridir (Bozok, 2010: 42). Bu görüşler ışığında “Ulusal değerler, tek bir ulusu ilgilendiren ve belli bir ulusun ortak olarak kabul ettiği, benimsediği değerler” olarak tanımlanabilir. Ulusal değerler, devlet, millet, vatan, dil, gelenek görenekler, ordu ile milli marş, bayrak, ulusal anıtlar ve milli bayramların oluşturduğu ulusal semboller, kahramanlık olarak ele alınabilir (Kaplan, 1987; İnal, 1998; Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 72; Parlakyıldız, 1999; Ercan, 2001).

Bireyin kişiliğini oluştururken, aileden, çevreden ve okuldan eğitim yoluyla örnek alabileceği kişi ve kişiliklerde, milli, ahlaki ve evrensel değer kavramı önem taşır (Ercan, 2001). Bireylere, kendi kültürünü, dünya kültür ürünleri yoluyla kazanmalarında yardımcı olmak bakımından küçülen dünyada, medeniyetin getirisi olan buluşları ve teknikleri kavratmak için, evrensel değerlerin bireylere kavratılması ve dünya ile bütünleştirilmesi gerekir. Bunu yaparken birey kendi kültürünü korumalı ve devamlılığını sağlamalıdır (Parlak yıldız, 1999: 203). Bireylerin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

kendi ulusal değerlerini bilmesi ve bu ulusal değerleri önemsemesinin yanında evrensel değerleri de göz önünde bulundurması küreselleşen dünyanın bir gerekliliğidir. Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde (MEB, 2013) ilköğretim amaçları arasında “*Türk Millî Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin, millî ve evrensel değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak*” şeklinde eğitimin ulusal ve evrensel değerleri geliştirmeye yönelik bir amaç yer almaktadır. Ayrıca 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında öğrencilere kazandırılması gereken değerler sıralanmıştır (MEB, 2004). Bu kapsamda, eğitim sistemi ulusal değerleri benimseyen ve evrensel değerlerle kendi değerlerini bütünleştirebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Küçük yaştan itibaren bireylere değerlerin aktarılması, toplumsal birlik ve huzur açısından önem taşımaktadır. Değerlerin işlevleri arasında toplumsal yaşamı ve sosyal ilişkileri yönlendirmesi vardır (Özkan ve Soylu, 2014: 1255). Eğitim, toplumun idealine yönelik evrensel ve kültüre özgü geleneksel değerler sistemini bireylere iletmede önemli bir göreve sahiptir. Bu bağlamda okulların görevi, kültür aktarımında okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda hayata hazırlamak, ahlaki gelişimine katkıda bulunmak, karakterini ve benlik algısını olumlu yönde etkilemektir. Bireyin belirli değerlerin farkına varması, yeni değerler üretmesi, benimsemesi ve içselleştirerek davranışları ile sergilemesi başlı başına bir eğitim ve eğitici sorumluluğudur (Cihan, 2014: 435). Özellikle eğitimin ilköğretim basamağında görev yapacak olan sınıf öğretmeni adaylarının bu değerleri bilmesi, bu değerlerin farkında olması yetiştirilecek yeni nesiller için önem taşımaktadır.

Alanyazın değerler eğitimi bağlamında incelendiğinde, bu alanda çeşitli boyutlarda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ders programlarının ve ders kitaplarının amaçlarını ulusal, evrensel ve ahlaki değerler bağlamında ele alan (Ercan, 2001; İçbay ve diğerleri, 2007; Sarıcan, 2006; Gültekin, 2007; Belet ve Deveci, 2008), değer eğitimi yaklaşımlarının etkililiğini sınavan (Tahiroğlu ve diğerleri, 2008; Cheek, 1992; Germanine, 2001), değer eğitimi tarihsel gelişim bağlamında ortaya koyan (Keskin, 2008), küreselleşmenin değer eğitimine yansımalarını inceleyen (Yaşar, Gültekin ve Gürdoğan Bayır, 2013), öğretmen adaylarının değer eğitimine ilişkin görüşlerini belirleyen (Kurtdeğir Fidan, 2009) ya da öğretmen adaylarının değerler sıralamasını ortaya koyan (Kolaç ve Karadağ, 2012) çalışmaların olduğu görülmüştür. Özellikle küreselleşmenin etkileri de düşünüldüğünde ilköğretimde çalışacak öğretmenlerin değer sınıflamalarını ve buna ilişkin görüşlerini ele alan çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışma, sınıf öğretmeni adaylarının ulusal ve evrensel değerlere yönelik bakış açılarını belirlemek bakımından önemlidir. Bu kapsamda araştırmanın genel amacı sınıf öğretmeni adaylarının değerleri nasıl sınıflandırdıklarını ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmeni adayları hangi değerleri ulusal değerler olarak sınıflandırmaktadır?
2. Sınıf öğretmeni adayları hangi değerleri evrensel değerler olarak sınıflandırmaktadır?
3. Sınıf öğretmeni adayları hangi değerleri hem evrensel hem ulusal değerler olarak sınıflandırmaktadır?
4. Sınıf öğretmeni adaylarının değerleri sınıflandırma biçimleri ile
  - a. Cinsiyet arasında ilişki var mıdır?
  - b. Okudukları üniversite arasında ilişki var mıdır?
  - c. Geldikleri bölge arasında ilişki var mıdır?
5. Sınıf öğretmeni adaylarına göre, ulusal değerler ile evrensel değerler arasındaki farklar nelerdir?

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve çözümlenmesi üzerinde durulmaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmeni adaylarının değer sınıflandırmasını ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma nicel ve nitel verilerin birlikte kullanılmış ve tarama modeli benimsenerek gerçekleştirilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 güz döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada 4. sınıfların seçilmesinde bu öğrencilerin öğretim derslerini, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasını derslerini almış olmaları etkili olmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların özellikleri

	f	%
Cinsiyet		
Kadın	103	56
Erkek	81	44
Okuduğu üniversite		
Anadolu Üniversitesi	76	41
İnönü Üniversitesi	108	59
Yaşadığı Bölge		
Marmara Bölgesi	9	5
Ege Bölgesi	12	7
Karadeniz Bölgesi	9	5
İç Anadolu Bölgesi	32	17
Akdeniz Bölgesi	19	10
Doğu Anadolu Bölgesi	64	35
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	39	21
Toplam	184	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya toplam 184 öğrenci katılmıştır. Bunlardan %56’sı kadinken, %44’ü erkektir. Ayrıca katılımcıların %59’u İnönü Üniversitesi’nde öğrenim görmekte iken, %41’i Anadolu Üniversitesi’nde öğrenim görmektedir. Katılımcıların %35’i Doğu Anadolu Bölgesi’nde, %21’i Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde, %17’si İç Anadolu Bölgesi’nde, %10’u Karadeniz Bölgesi’nde, %7’si Ege Bölgesi’nde yaşamaktadır. Karadeniz ve Marmara Bölgeleri’nde yaşayan öğrenciler ise %5’lik dilimi oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada Sınıf Öğretmenliği Programı öğrencilerinin değer sınıflamasını ortaya koymak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket geliştirilmeden önce ilgili alanyazın taranmıştır. Anket geliştirildikten sonra anketin geçerliği önce uzman görüşüne sunulmuştur. Daha sonra anket hem Anadolu Üniversitesi hem de İnönü Üniversitesi okuyan 4 öğretmen adayına doldurtulmuş, onlara anketteki maddelere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Ankete ilişkin gelen tüm dönütler sonucunda son biçimi verilmiştir. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların cinsiyet, okuduğu üniversite ve yaşadıkları bölgeye ilişkin sorulara yer verilmiştir. Katılımcılara ilişkin bu bilgilerle değer sınıflamaları arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Çünkü değerlerin sıralamasında ve sınıflandırılmasında kişilerin yaşı, cinsiyeti, sosyal konumu, eğitim durumu, yaşadığı çevre ve yetiştiği ailenin etkili olduğu söylenebilir (Kolaç ve Karadağ, 2012). İkinci bölümde Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değer verilerek

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

öğretmen adaylarından bu değerleri ulusal, evrensel ve hem ulusal hem evrensel seçeneklerinden birini seçerek sınıflandırmaları istenmiştir. Anketin üçüncü bölümünde ise ulusal ve evrensel değerler arasındaki farkı soran açık uçlu bir soruya yer verilmiştir.

Anket öğretmen adaylarına dağıtılmış ve uygulama öncesinde yönerge bölümünde yer alan açıklamalar yapılmıştır. Öğretmen adaylarına boş soru bırakılmaması gerektiği hatırlatılmış ve değer sınıflandırmasında tek seçenek işaretlemeleri konusunda uyarılar yapılmıştır. Öğretmen adaylarına anketin yanıtlanması için yeterli süre verilmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sonucunda elde nicel verilerin analizi için SPSS paket programından yararlanılmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgileri ve değer sınıflamasına ilişkin işaretlemeleri SPSS paket programına girilmiştir. Kişisel bilgilerin ve değer sınıflamalarının analizinde betimsel istatistik tekniklerinden yüzde (%) ve frekans dağılımları (f) kullanılmış, kişisel bilgiler ve değer sınıflaması arasındaki ilişkiyi belirlemek için ki kare analizi yapılmıştır. Bu teknik iki sınıflamalı değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılmaktadır (Öztürk, 2010). Araştırmada öğretmen adaylarının değer sınıflandırmaları için yüzde ve frekans kullanılırken; öğretmen adaylarının cinsiyetleri, okudukları üniversite ve yaşadıkları bölge ile değer sınıflamaları arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla ki kare tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada yer alan açık uçlu sorudan elde edilen nitel verilerinin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, öncelikle mantıklı ve anlaşılır biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmada öncelikle verilerin analizinde ulusal değerler ve evrensel değerler tema olarak belirlenmiş, öğretmen adaylarının yazdıkları ifadelerde ulusal ve evrensel değerler arasındaki farklılıklar bu başlıklara göre sınıflandırılmış ve frekans değerleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular öğretmen adaylarının görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır. Doğrudan alıntılarının verilmesinde öğretmen adaylarına okudukları üniversite dikkate alınarak kod isimler kullanılmıştır (Örneğin, A31 Anadolu Üniversitesi'nden 31 nolu katılımcıyı temsil etmektedir). Araştırmanın geçerliliğini sağlamak amacıyla oluşturulan anket uzman görüşüne sunulmuş ve öğretmen adaylarına farklı türden sorulardan yöneltilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla ise veriler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş ve yapılan karşılaştırmalar ışığında bulgulara son biçimi verilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın bulguları amaçları doğrultusunda ele alınmıştır. Buna göre öncelikle sınıf öğretmeni adaylarının değerleri sınıflandırma biçimine ilişkin bulgular verilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının değerleri ulusal, evrensel ve hem ulusal hem evrensel olarak sınıflandırma durumuna ilişkin yüzde ve frekanslar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Sınıf öğretmeni adaylarına göre değerlerinsınıflandırılması

Değerler	Ulusal		Evrensel		Hem ulusal hem evrensel	
	f	%	f	%	f	%
Adil olma	9	5	77	42,3	96	52,7
Aile birliğine önem verme	89	48,9	25	13,7	68	37,4
Bağımsızlık	48	26,4	52	28,6	82	45
Barış	10	5,4	82	44,6	92	50
Bayrak	132	72,1	14	7,7	37	20,2
Bayram	130	71,4	18	9,9	34	18,7
Bilimsellik	9	4,9	102	55,4	73	39,7
Cumhuriyet	101	55,2	29	15,8	53	29

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Çalışkanlık	28	15,3	72	39,3	83	45,4
Çevre duyarlılığı	17	9,3	72	39,3	94	51,4
Dayanışma	48	26,2	59	32,3	76	41,5
Demokrasi	39	21,3	56	30,6	88	48,1
Dil	132	72,5	20	11	30	16,5
Din	114	62,7	31	17	37	20,3
Duyarlılık	28	15,2	67	36,4	89	48,4
Dürüstlük	24	13,1	69	37,7	90	49,2
Estetik	38	20,6	71	38,6	75	40,8
Eşitlik	25	13,6	63	34,2	96	52,2
Gelenek	160	87,5	7	3,8	16	8,7
Halk oyunları	162	88	7	3,8	15	8,2
Hoşgörü	37	20,1	61	33,2	86	46,7
Kültür	139	76	15	8,2	29	15,8
Marş	157	85,3	9	4,9	18	9,8
Merhamet	27	14,7	66	35,9	91	49,4
Misafirperverlik	114	62,3	24	13,1	45	24,6
Özgürlük	17	9,2	74	40,3	93	50,5
Sağlıklı olmaya önem verme	17	9,3	76	41,5	90	49,2
Sanat	28	15,3	72	39,3	83	45,4
Saygı	18	9,8	78	42,6	87	47,6
Sevgi	22	12	73	39,6	89	48,4
Sorumluluk	34	18,6	59	32,2	90	49,2
Tarihi eserler	99	54,1	38	20,8	46	25,1
Temizlik	42	22,8	60	32,6	82	44,6
Vatan	151	82,1	17	9,2	16	8,7
Vatanseverlik	126	68,5	25	13,6	33	17,9
Yardımsızlık	46	25,4	52	28,9	82	45,6

Tablo 2’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenleri adaylarının büyük çoğunluğunun (%88) halk oyunları değerini ulusal değer olarak gördükleri bulunmuştur. Bunu sırasıyla gelenek (%87,5), marş (%85,3), vatan (%82,1) ve kültür (%76) değerleri izlemiştir. Ulusal değerler kapsamında en az belirtilen değer ise %4,9 ile bilimsellik değeri olmuştur. Sınıf öğretmenleri adaylarının çoğunluğunun (%55,4) bilimsellik değerini evrensel değer olarak belirttikleri görülmüştür. Bilimsellik değerini sırasıyla barış (%44,6), saygı (%42,6), adil olma (%42,3) ve sağlıklı olmaya önem verme (%41,5) değerleri izlemiştir. Evrensel değer sınıflanmasında en az belirtilen değerler %3,8 ile halk oyunları ve gelenek değerleridir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu (%52,6) adil olma değerini hem ulusal hem de evrensel değerler olarak nitelendirmişlerdir. Bunu sırasıyla eşitlik (%52,2), çevre duyarlılığı (%51,4), özgürlük (%50,5) ve barış (%50) değerleri izlemiştir. Hem ulusal hem evrensel değerler kapsamında en az oranı ise %8,2 ile halk oyunları değeri almıştır. Buna göre sınıf öğretmenleri adaylarının büyük çoğunluğunun halk oyunları değerini ulusal değer olarak ele alırken, bilimsellik değerini evrensel olarak ele aldıkları söylenebilir. Ayrıca adil olma değerinin hem ulusal hem de evrensel değer olarak algılandığı söylenebilir.

Sınıf öğretmenleri adaylarının değer sınıflaması ile cinsiyet, okudukları üniversite ve geldikleri bölge arasında ilişki bulunmasına ilişkin yapılan analizler sonucunda “bağımsızlık, bayram, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, sanat ve tarihi eserler” değerleri ile cinsiyetleri arasında ilişki bulunmuştur. Sınıf öğretmenleri adaylarının cinsiyetleri ile arasında anlamlı ilişki bulunan değerler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet ile arasında anlamlı ilişki bulunan değerler

Bağımsızlık		Ulusal Değer	Evrensel Değer	Hem Ulusal Hem Evrensel Değer
Kadın	N	19	40	57
	%	18,6	28,5	52,9
Erkek	N	29	23	28
	%	36,2	28,8	35
Toplam	N	48	52	82

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

		%	26,4	28,6	45		
$\chi^2=8.484$		sd=2	p=.014				
Bayram		Ulusal Değer		Evrensel Değer		Hem Ulusal Hem Evrensel Değer	
Kadın	N	85	8	10			
	%	73,6	10,2	19,2			
Erkek	N	45	10	24			
	%	57	12,7	30,3			
Toplam	N	130	18	34			
	%	71,4	9,9	18,7			
$\chi^2=15.398$		sd=2	p=.000				
Özgürlük		Ulusal Değer		Evrensel Değer		Hem Ulusal Hem Evrensel Değer	
Kadın	N	3	39	61			
	%	2,9	37,9	59,2			
Erkek	N	14	35	32			
	%	17,3	43,2	39,5			
Toplam	N	17	74	93			
	%	9,2	40,3	50,5			
$\chi^2=13.946$		sd=2	p=.001				
Sağlıklı olmaya önem verme		Ulusal Değer		Evrensel Değer		Hem Ulusal Hem Evrensel Değer	
Kadın	N	14	33	56			
	%	13,6	32	54,4			
Erkek	N	3	43	34			
	%	3,8	53,8	42,4			
Toplam	N	17	76	90			
	%	9,3	41,5	49,2			
$\chi^2=11.096$		sd=2	P=.004				
Sanat		Ulusal Değer		Evrensel Değer		Hem Ulusal Hem Evrensel Değer	
Kadın	N	14	32	56			
	%	13,7	31,4	54,9			
Erkek	N	14	40	27			
	%	17,3	49,4	33,3			
Toplam	N	28	72	83			
	%	15,3	39,3	45,4			
$\chi^2=8.726$		sd=2	P=.013				
Tarihi eserler		Ulusal Değer		Evrensel Değer		Hem Ulusal Hem Evrensel Değer	
Kadın	N	60	14	28			
	%	58,8	13,7	27,5			
Erkek	N	39	24	18			
	%	48,1	29,6	22,3			
Toplam	N	99	38	46			
	%	54,1	20,8	25,1			
$\chi^2=6.942$		sd=2	P=.031				

Tablo 3'te sınıf öğretmeni adaylarının bağımsızlık, bayram, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, sanat ve tarihi eserler değerleri ile cinsiyetlerine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları, ki kare değerleri verilmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının bu değerlere ilişkin bulguları şöyle açıklanabilir:

- Öğretmen adaylarının bağımsızlık değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalarda, kadın (%52,9) ve erkek (%45) sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun bağımsızlık değerini "hem ulusal hem evrensel değerler" sınıfına yerleştirdikleri görülmüştür. Bu değeri kadın (%18,6) ve erkek (%26,4) öğretmen adaylarının az bir kesimi ise "ulusal değer" sınıflamasına yerleştirmiştir. Buna

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

göre; sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun bağımsızlık değerini, hem ulusal hem de evrensel bir değer olarak sınıfladıkları söylenebilir.

- Sınıf öğretmeni adaylarının bayram değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalarda, kadın (%73,6) ve erkek (%57) sınıf öğretmeni adaylarının çoğunluğunun bu değeri “ulusal değerler” sınıfına yerleştirdikleri görülürken, kadın (%10,2) ve erkek (%12,7) öğretmen adaylarının az bir kesimi ise bu değeri “evrensel değer” sınıflamasına yerleştirdiği görülmüştür. Bu bağlamda, sınıf öğretmeni adaylarının büyük çoğunluğunun bayram değerini ulusal bir değer olarak gördükleri söylenebilir.

- Sınıf öğretmeni adaylarının özgürlük değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalarda ise, kadın sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun (%59,2) özgürlük değerini “hem ulusal hem evrensel değerler” sınıfına yerleştirdikleri görülürken, erkek sınıf öğretmeni adaylarının çoğunluğunun (%35) bu değeri “evrensel değer” sınıfına yerleştirdikleri görülmüştür. Bu değeri kadın (%2,9) ve erkek (%17,3) öğretmen adaylarının az bir kesimi ise “ulusal değer” olarak sınıflamışlardır. Buna ilişkin olarak, sınıf öğretmeni adaylarının çoğunluğunun bu değeri hem ulusal hem evrensel olarak ele aldıkları söylenebilir.

- Öğretmen adaylarının sağlıklı olmaya önem verme değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalarda, kadın sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun (%54,4) bu değeri “hem ulusal hem evrensel değerler” sınıfına yerleştirdikleri görülürken, erkek sınıf öğretmeni adaylarının çoğunluğunun ise (%53,8) “evrensel değer” sınıfına yerleştirdikleri görülmüştür. Bu değeri kadın (%13,6) ve erkek (%3,8) sınıf öğretmeni adaylarının az bir kesiminin “ulusal değer” olarak düşündükleri görülmüştür. Buna göre; sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun sağlıklı olmaya önem verme değerini hem ulusal hem evrensel bir değer olarak gördüğü söylenebilir.

- Sınıf öğretmeni adaylarının sanat değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalarda, kadın sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun (%54,9) bu değeri “hem ulusal hem evrensel değer” sınıfına yerleştirdikleri görülürken, erkek sınıf öğretmeni adaylarının çoğunluğunun (%49,4) “evrensel değer” sınıfına yerleştirdikleri görülmüştür. Kadın (%13,7) ve erkek (%17,3) sınıf öğretmeni adaylarının az bir kesimi ise bu değeri “ulusal değer” sınıflamasına yerleştirmiştir. Buna göre; sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun sanat değerini hem ulusal hem evrensel değer olarak ele aldıkları söylenebilir.

- Öğretmen adaylarının tarihi eserler değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalar incelendiğinde, kadın (%58,8) ve erkek (%48,1) sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun bu değeri “ulusal değerler” sınıfına yerleştirdikleri görülmüştür. Kadın sınıf öğretmeni adaylarının az bir kesimi (%13,7) bu değeri “evrensel değer” olarak sınıflandırırken; erkek sınıf öğretmeni adaylarının az kesimi (%22,3) ise “hem ulusal hem evrensel değer” olarak sınıflandırmışlardır. Buna göre; sınıf öğretmeni adaylarının çoğunluğunun tarihi eserler değerini “ulusal değer” olarak gördüğü söylenebilir.

Yapılan ki-kare testi sonuçlarına göre sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetleri ile bağımsızlık [$X^2=0.958$, $p<.05$], bayram [$X^2=15.398$, $p<.05$], özgürlük [$X^2 =13.946$, $p<.05$], sağlıklı olmaya önem verme [$\chi^2 =11.096$, $p<.05$], sanat [$\chi^2 =8.726$, $p<.05$] ve tarihi eserler [$\chi^2 =6.942$, $p<.05$] değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Sınıf öğretmeni adaylarının okudukları üniversite ile “kültür, marş, tarihi eserler” değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sınıf öğretmeni adaylarının okudukları üniversite ile arasında anlamlı ilişki bulunan değerler Tablo 4’te gösterilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 4. Okudukları üniversite ile arasında anlamlı ilişki bulunan değerler

Kültür		Ulusal Değer	Evrensel Değer	Hem Ulusal Hem Evrensel Değer
Anadolu Ünv.	N	50	8	17
	%	66,6	10,7	22,7
İnönü Ünv.	N	89	7	12
	%	82,4	6,5	11,1
Toplam	N	139	15	29
	%	76	8,2	15,8
$\chi^2=6,119$ sd=2 p=.047				
Marş		Ulusal Değer	Evrensel Değer	Hem Ulusal Hem Evrensel Değer
Anadolu Ünv.	N	58	6	12
	%	76,3	7,9	15,8
İnönü Ünv.	N	99	3	6
	%	91,7	2,8	5,5
Toplam	N	157	9	18
	%	85,3	4,9	9,8
$\chi^2=8,396$ sd=2 p=.015				
Tarihi eserler		Ulusal Değer	Evrensel Değer	Hem Ulusal Hem Evrensel Değer
Anadolu Ünv.	N	33	16	26
	%	44	21,3	34,7
İnönü Ünv.	N	66	22	20
	%	61,1	20,4	18,5
Toplam	N	99	38	46
	%	54,1	20,8	25,1
$\chi^2=7,007$ sd=2 p=.030				

Tablo 4’de sınıf öğretmeni adaylarının kültür, marş ve tarihi eserler değerleri ile okudukları üniversiteye ilişkin yüzde, frekans dağılımları ve ki kare değerleri verilmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının bu değerlere ilişkin bulguları şöyle açıklanabilir:

- Sınıf öğretmeni adaylarının kültür değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalarda, Anadolu Üniversitesi’nde (%66,6) ve İnönü Üniversitesi’nde (%82,4) öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının çoğu kültür değerini “ulusal değerler” sınıfına yerleştirdikleri görülmüştür. Anadolu Üniversitesi’nde (%10,7) ve İnönü Üniversitesi’nde (%6,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının az bir kesimi bu değeri “evrensel değer” sınıflamasına yerleştirmiştir. Buna göre; sınıf öğretmeni adaylarının büyük çoğunluğunun kültür değerini ulusal bir değer olarak gördükleri söylenebilir.

- Sınıf öğretmeni adaylarının marş değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalara ilişkin tablo incelendiğinde, Anadolu Üniversitesi’nde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun (%76,3) ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmeni adaylarının büyük çoğunluğunun (%91,7) marş değerini “ulusal değerler” sınıfına yerleştirdikleri görülmüştür. Anadolu Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının az bir kesimi (%7,9) ve İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının ise çok az bir kesimi (%2,8) bu değeri “evrensel değer” sınıflamasına yerleştirmiştir. Buna göre; sınıf öğretmeni adaylarının büyük bir çoğunluğunun marş değerini ulusal bir değer olarak gördükleri söylenebilir.

- Sınıf öğretmeni adaylarının tarihi eserler değerine ilişkin yaptıkları sınıflamalarda, Anadolu Üniversitesi’nde (%44) ve İnönü Üniversitesi’nde (%61,1) öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının çoğu bu değeri “ulusal değerler” sınıfına yerleştirmişlerdir. Anadolu Üniversitesi’nde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının az bir kesimi (%21,3) bu değeri evrensel değer olarak sınıflandırırken; İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören sınıf öğretmenlerinin az bir kesimi (%18,5) ise bu değeri “hem ulusal hem evrensel değer” biçiminde sınıflandırmışlardır. Buna göre; sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun tarihi eserler değerini ulusal bir değer olarak gördükleri söylenebilir.

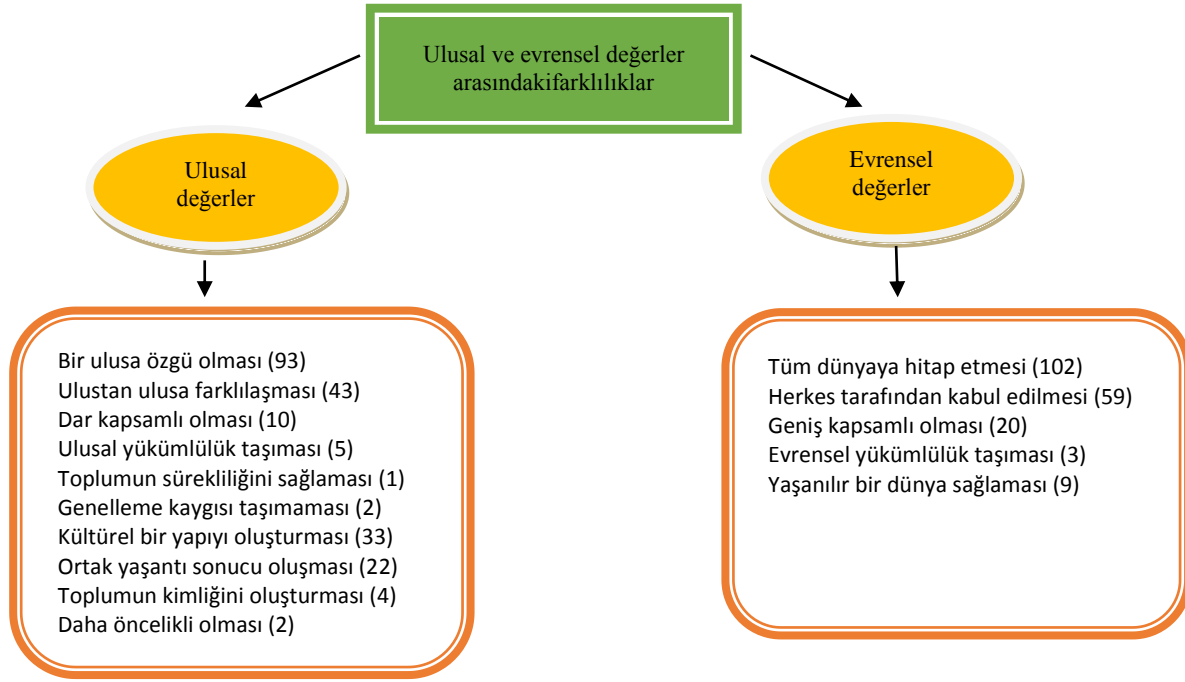
Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, sınıf öğretmeni adaylarının okudukları üniversite ile kültür [$\chi^2 = 6.119$, $p < .05$], marş [$\chi^2 = 8.396$, $p < .05$] ve tarihi eserler [$\chi^2 = 7.007$, $p < .05$] değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Sınıf öğretmeni adaylarının geldikleri bölge ile değer sınıflaması arasında yapılan analiz sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf öğretmeni adaylarına göre ulusal ve evrensel değerler arasındaki farklılıkların elde edilen temalar ve frekansları ise Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: Ulusal ve evrensel değerler arasındaki farklılıkları

Şekil 1’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adayları ulusal değerlerin evrensel değerlerden farkını bir ulusa özgü olması, dar kapsamlı olması, toplumun sürekliliğini sağlaması, ulusal yükümlülük taşıması, ulustan ulusa farklılaşması, genelleme kaygısı taşınamaması, kültürel bir yapıyı oluşturması, ortak yaşantı sonucu oluşması, toplumun kimliğini oluşturması ve daha öncelikli olması biçiminde ifade etmiştir. Evrensel değerlerin ulusal değerlerden farklılıklarını ise tüm dünyaya hitap etmesi, geniş kapsamlı olması, yaşanılır bir dünya sağlaması, evrensel yükümlülük taşıması ve herkes tarafından kabul edilmesi biçiminde belirtmişlerdir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının ulusal ve evrensel değerler arasındaki en temel farklılığı hitap ettiği kesim açısından ele aldıkları söylenebilir. Çünkü ulusal değerlere ilişkin en çok vurgulanan nokta bu değerlerin bir ulusa ait olması iken, evrensel değerlere ilişkin en çok vurgulanan nokta bu değerlerin tüm dünyayı kapsamasıdır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çoğunluğunun ulusal değerlerin bir ulusa özgü olma özelliği taşıdığını, evrensel değerlerin ise tüm dünyaya hitap ettiğini belirttikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarından kimileri ulusal değerlere ilişkin görüşlerini “*Ulusal değerler bir ulusa ait olan, sadece o ulus için önemli görülen değerlerdir (A35).*”, “*Ulusal değerler bir ülkeye özgüdür. Sadece o ulusa ait özelliklerdir. Mesela Türklerin misafirperver oluşu ulusaldır... (İ2)*”, “*Ulusal değerler bir milletin imzası gibidir, sahip olduğu özelliklerin sadece o ulusa ait olduğunu belirtir... (İ29)*” biçiminde belirtirken; evrensel değerlerin tüm dünyayı kapsadığına ilişkin görüşlerini

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

“Evrensel değerler tüm toplumlara mal edebileceğimiz değerlerdir. Bilim vb. bu değerler arasına girer... (İ19)”, “Evrensel değerler tüm milletlerin değerleridir. Herhangi bir ulusa ait değildir. (A48)” biçiminde belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni adaylarının belirttikleri ifadelerden yola çıkarak ulusal ve evrensel değerlerin birbirinden en temel farkını; ulusal değerleri bir ulusla bütünleştirerek evrensel değerleri de tüm dünyayla ilişkilendirerek hitap ettiği topluluğa ilişkin ifadelerle açıkladıkları söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adayları ulusal ve evrensel değerlerin farklılığını, ulusal değerlerin ulustan ulusa farklılık gösterdiğini, evrensel değerlerin ise herkes tarafından kabul edildiğini belirterek açıklamışlardır. Ulusal değerlerin uluslara göre farklılaştığını düşünen öğretmen adayları bu görüşlerini “Toplumun kültürüne bağlı olarak değişen uluslara göre farklılıklar içeren değerler ulusal değerlerdir. (İ17)”, “Ulusal değerler ülkeden ülkeye değişebilir, toplumun yapısına doğrularına yanlışlarına göre değişebilir. Çünkü ulusların kültürü, yaşam koşulları, yaşayış tarzı değişiktir. (A68)”, “Ulusal değerler bölgeden bölgeye ulustan ulusa değişerek farklılıklar göstermektedir. (A11)” biçiminde ifade etmişlerdir. Evrensel değerlerin herkes tarafından kabul gördüğünü ifade eden öğretmen adayları ise bu görüşlerini “Evrensel değerler yalnızca bir ulusa ait olmayan küresel ölçekte kabul edilen benimsenmesi gereken değerlerdir. Barış örnek olarak verilebilir. (İ29)”, “Ulusal değerleri yalnızca o ulus kabul ederken evrensel değerleri herkes kabul etmek zorundadır. Herkesi sevmek, saymak zorundadır. (İ90)”, “Evrensel değerler insan olmayı gerektiren insan olarak herkes tarafından bilinen ve kabul edilen değerlerdir. (A41)” biçiminde açıklamışlardır. Bu bağlamda, sınıf öğretmeni adaylarının ulusal değerlerin ulusların kültürlerine göre şekillenerek farklılaştığını düşündükleri, evrensel değerlerin ise herkes tarafından benimsenmesi gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının ulusal değerlerin evrensel değerlere göre daha dar kapsamlı, evrensel değerlerin geniş kapsamlı olduğunu düşündükleri görülmüştür. Ulusal değerleri dar kapsamlı olarak nitelendiren sınıf öğretmeni adaylarından biri bu görüşünü “Ulusal değerler evrensel değerlere göre daha sınırlıdır. Ulusu ilgilendiren değerleri içerir. (İ81)” biçiminde açıklarken, diğer öğretmen adayı bu görüşünü “Ulusal değerler kültür farklılaşması sonucu ortaya çıktığı için daha öznel, kapsamı azdır. (A33)” biçiminde açıklamıştır. Evrensel değerlerin geniş kapsamlı olduğunu düşünen öğretmen adayları ise bu görüşlerini “Evrensel değerler ulusal değerlere göre daha geniş kapsamlıdır. Dünya tarafından kabul edilen değerleri içerisine alır. (İ42)”, “Evrensel değerlerde belirli bir sınırlama yoktur, tüm ülkelerde benimsenen değerleri içerisine alır, kapsamlıdır. (İ79)” biçiminde açıklamışlardır. Sınıf öğretmeni adaylarının evrensel değerlerin daha fazla değer içerdiğini düşündükleri söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının ulusal değerlerin yalnızca ulusal yükümlülük taşıdığını, evrensel değerlerin de evrensel yükümlülüğe sahip olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarından biri bu konudaki görüşünü “Ulusal değerler ait olduğu ulus tarafından korunmakla ve geliştirilmekle yükümlü olunan değerler sistemidir. (İ31)” biçiminde ifade ederken, diğer bir öğretmen adayı bu görüşünü “Ulusal değerler yalnızca bir milletin yükümlülük taşıdığı, sorumluluğunu aldığı, üstlendiği değerlerdir. (A3)” biçiminde ifade etmiştir. Evrensel değerlere ilişkin ise öğretmen adaylarından biri “Evrensel değerler bütün dünya uluslarının sorumluluğunu aldığı ortak çaba gerektiren değerlerdir. (İ83)” biçiminde belirtirken başka bir öğretmen adayı ise “Evrensel değerler tüm insanlığı ilgilendiği için evrensel bir sorumluluk taşır. (A40)” biçiminde belirtmiştir. Buna göre sınıf öğretmeni adaylarının ulusal değerlerin korunmasında ulusun sorumlu olduğunu vurguladıkları söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarından biri ulusal değerlerin toplumun sürekliliğini sağlama amacı taşıdığını düşünerek bu görüşünü “Ulusal değerler ait olduğu ulusun devamlılığını sağlayan onların sürekli hayatta kalmasına fırsat veren değerlerdir. (A14)” biçiminde ifade etmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Evrensel değerlerin yaşanılır bir dünya sağlama amacı olduğunu düşünen öğretmen adayları ise bu görüşlerini “...Evrensel değerler dünyayı daha yaşanılır bir hale getirmede önemlidir.”, “Evrensel değerler tüm insanların sahip olması gereken değerler olduğu için dünyanın düzeni sağlar. (İ10)”, “Evrensel değerler insanı insan yapan ve kalitesini artıran değerlerdir. Bu nedenle dünya düzenini sağlamada önemlidir. (A37)” ifadelerini kullanarak açıklamışlardır. Bu düşüncelere dayalı olarak sınıf öğretmeni adaylarının evrensel değerleri huzurlu bir dünya ortamının sağlanmasında önemli gördükleri söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının ulusal değerlerin evrensel değerlere göre genelleme kaygısı taşımadığını, kültürel bir yapıyı oluşturduğunu, ortak bir yaşantı sonucu oluştuğunu, toplumun kimliğini oluşturduğunu ve daha öncelikli olması gerektiğini düşündükleri görülmüştür. Buna göre öğretmen adaylarından görüşlerini “Ulusal değerleri ülkelerin evrene yayma çabası yoktur. (İ35)”, “Bir ülkenin marşı kendisine özgüdür. Tüm dünyaya genellenemez. (İ36)”, “Ulusal değerler farklılıklar içerebilirken evrensel değerler değişmez bir özellik taşımaktadır. Bu durumda genelleme yapılamaz. (İ4)” biçiminde ifade edenlerin ulusal değerlerin diğer toplumlara genellenemeyeceğini vurguladıkları görülmüştür. Ulusal değerlerin kültürel bir yapıyı oluşturduğunu düşünen sınıf öğretmeni adayları bu görüşlerini “Ulusal değerler bir milletin dili, dini ve yaşayış tarzıdır. (İ13)”, “Ulusal değerler bir toplum içerisinde oluşturduğumuz kültür olabilir. Bayramlarımız, inançlarımız, gelenek ve göreneklerimiz. Bir toplumun oluşturduğu maddi, manevi her şey... (A50)”, “Ulusal değerler toplumun kültürel özellikleri sonucunda ortaya çıkar. O kültürün oluşturduğu değerlerdir. (İ22)” biçiminde kültürel yapı ve değer ilişkisine dikkat çekerek belirtmişlerdir. Ulusal değerlerin ortak bir yaşantı sonucu oluşmasına dikkat çeken sınıf öğretmeni adayları ise bu görüşlerini “Ulusal değerler belli sınırlar içinde yaşayan belli bir toprak bütünü ve belli bir kültürü paylaşan insanların değer yargılarıdır. Yani aynı ortamı paylaşmanın verdiği bir kazanımdır. (İ6)”, “Ulusal değerler bir ulusun uzun yıllar boyunca ortak olarak oluşturduğu, o ulusun özelliklerini ve geçmişini yansıtan değerlerdir. (İ12)”, “Ulusal değerler daha çok uzun yıllar boyunca aynı toprağı paylaşmış insanların ortak ürünleridir. (A1)” biçiminde belirterek ulusal değerlerde belli bir toprak parçasına dikkat çekmişler ve ortak bir paylaşım sonucu ortaya çıkmasını vurgulamışlardır. Sınıf öğretmeni adaylarından kimileri ise ulusal değerlerin toplumun kimliğini oluşturduğunu belirtmişlerdir. Buna göre öğretmen adaylarından biri bu görüşünü “Ulusal değerler içinde yaşadığımız toplumu yansıtır. Toplumun özelliklerini ortaya koyar. (A13)” biçiminde belirtirken, diğer bir öğretmen adayı ise “Ulusal değerler toplumun kimliğini oluşturan değerlerdir. (A14)” biçiminde belirtmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının az bir kısmı ise ulusal değerlerin evrensel değerlere göre daha öncelikli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu görüşü ortaya koyan öğretmen adayları “Ulusal değerler evrensel değerlere göre daha ön plandadır. Vatan ve ulus için öncelikli olan değerlerdir. Bu bakımdan evrensel değerler ikinci plandadır. (A34)”, “Evrensel olmanın yolu önce ulusal değerlere sahip çıkmaktan geçmektedir. (İ1)” ifadelerini kullanmışlardır.

Sınıf öğretmeni adaylarının ulusal ve evrensel değerlerin farklılığını açıklarken öncelikle bu değerleri tanımladıkları görülmüştür. Sınıf öğretmeni adaylarının en temel farklılığı bir ulusa ait olma ve tüm dünyayı kapsama biçiminde belirttikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının ulusal değerleri kültürle ilişkilendirdikleri, evrensel değerleri ise tüm uluslarla açıkladıkları bulunmuştur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sınıf öğretmeni adaylarının ulusal ve evrensel değerler sınıflandırmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışma sonucunda öğretmen adaylarının ulusal değer olarak en çok halk oyunları değerini gördükleri bulunmuştur. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun ulusun kültürünü en iyi yansıtan değer olarak halk oyunlarını seçmesi, halk oyunlarının tüm dünya üzerinde evrensel bir dille kültürleri en iyi şekilde yansıtabilme özelliğinden

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

(Uzunkaya, 2009) kaynaklanmış olabilir. Ulusal değerler sınıflamasında halk oyunlarını sırasıyla gelenek, marş, vatan ve kültür değerleri izlemiştir. Öğretmen adaylarının yapmış olduğu ulusal değerler sınıflandırması alanyazında yer alan sınıflamalarla (Kaplan, 1987; İnal, 1998; Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 72; Parlakyıldız, 1999; Ercan, 2001; Kolaç ve Karadağ, 2012) benzerlik taşımaktadır.

Ulusal değerler kapsamında en az belirtilen değer bilimsellik değeri iken, yine aynı değer öğretmen adaylarının çoğunluğu tarafından evrensel değer olarak belirttikleri görülmüştür. Şen (2007)'in 100 temel eser üzerinde ulusal değerleri belirlediği araştırmasında da bilimsellik değeri en az vurgulanan ulusal değerlerden biri olarak ortaya çıktığı için bu araştırmanın sonucu ile örtüştüğü söylenebilir. Ayrıca bilimsellik değeri, eleştirel, aktif, bağımsız, tarafsız, yaratıcı düşünme, sorgulama, çözüm üretme, bir sorunu, problemi veya iddiayı açık bir biçimde ifade edebilme, sebepleri ve kanıtları araştırma, sonuç çıkarma ve benzer durumlara uygulama vb. gibi öğeleri içine almaktadır (Mindivanlı, Küçük ve Aktaş, 2012). Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi bilimsellik değeri eğitim programlarının amaçları bağlamında her bireyde olması gereken öğeleri içerisinde barındıran önemli bir evrensel değerdir. Ancak Yeşilyurt ve Kurt (2012)'un yaptığı araştırma sonucunda kişisel ve evrensel değerler boyutunda yer alan; bilimsel davranma değerinin, yer alan diğer değerlere göre öğrencilere kazandırılması noktasında resmi programın daha düşük düzeyde etkili olduğu ortaya konulmuştur. Evrensel değerler sıralamasında bilimsellik değerini sırasıyla barış, saygı, adil olma ve sağlıklı olmaya önem verme değerleri izlemiştir. Bununla beraber evrensel değerler sınıflanmasında en az belirtilen değerler halk oyunları ve gelenek değerleridir. Öğretmen adaylarının evrensel değer sıralaması da alanyazında yer alan sınıflamalar (Parlakyıldız, 1999; Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 72; Ercan, 2001; Güzel, 2013: 52) ve öğretmen adaylarının değerleri sınıflandırma biçimleri ile örtüşmektedir. Bu bağlamda ulusal ve evrensel değerler sınıflamasına bakıldığında öğretmen adaylarının görüşleri arasında bir tutarlılık olduğu söylenebilir. Ulusal değerde en çok söylenen halk oyunları evrensel değerde en az belirtilen değer olurken, evrensel değerde en çok söylenen bilimsellik değerinin ulusal değerde en az söylenen değer olduğu bu tutarlılığı doğrulamaktadır. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının çoğunluğu adil olma değerini hem ulusal hem de evrensel değerler olarak nitelendirmişlerdir.

Sınıf öğretmeni adaylarının değer sınıflaması ile cinsiyet, okudukları üniversite ve geldikleri bölge arasında ilişki bulunmasına ilişkin yapılan analizler sonucunda “bağımsızlık, bayram, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, sanat ve tarihi eserler” değerleri ile cinsiyetleri arasında ilişki bulunmuştur. Koç (2007)'un yaptığı çalışmada öğrencilerin cinsiyetleri ile evrensel değerlere ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamış olması çalışmadaki sonuçla çelişmektedir. Bu farkın olmasının nedeninin bu çalışmanın üniversite öğrencileri ile Koç (2007)'un çalışmasının ise ortaokul öğrencileri ile yapılmış olması olabilir. Bunun yanı sıra Keskin, Öksüz, Gelen ve Yılmaz (2012) ile Gömleksiz ve Cüro (2011)'nin yaptıkları araştırmalar da ise değerlere yönelik tutumla cinsiyet arasında bazı değerlerde anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar da araştırmada elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının okudukları üniversite ile “kültür, marş, tarihi eserler” değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sınıf öğretmeni adaylarının geldikleri bölge ile değer sınıflaması arasında yapılan analiz sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Koç (2007)'un çalışmasında da yaşanan toplumsal çevreyi beğenme düzeyi değişkeni ile öğrencilerin evrensel değerlere ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farkın olmaması da bu sonucu doğrular niteliktedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çoğu ulusal değerlerin evrensel değerlerden farkını bir ulusa özgü olması ve ulustan ulusa farklılık göstermesi olarak ifade ederken evrensel değerlerin ulusal değerlerden farklılıklarını ise tüm dünyaya hitap etmesi ve herkes tarafından kabul edilmesi biçiminde belirtmişlerdir. Bu bağlamda katılımcıların ulusal ve evrensel değerler arasında

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

belirttikleri farklar alanyazında belirtilen tanımlarla (İnal, 1998; Parlakyıldız, 1999; Ercan, 2001; Somuncu, 2008) örtüşmektedir. Ayrıca Prenceipe (2001) çocuklarla yaptığı araştırmasında çocukların ulusal değerleri öğrenmenin bir boyutunu toplum tarafından kabul edilip edilmeme ile açıkladığı görülmüştür. Söz konusu araştırmada ortaya çıkan bu sonuç ile bu araştırma ortaya çıkan ulusa özgülük sonucunun paralellik gösterdiği söylenebilir.

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenliği adaylarının ulusal ve evrensel değerler arasındaki farklara ilişkin bilgilerinin olduğu söylenebilir. Öğretmen adayların hem ulusal-evrensel değer sınıflandırması yaparken hem de ulusal-evrensel değer farkını açıklarken ortak noktalarda bulunduğu görülmüştür. Bu sonuç gelecek nesilleri yetiştirecek ve bireylere gerekli olan değerleri kazandıracak olan öğretmen adaylarının değer sınıflaması açısından gerekli bilgilere yüksek oranda sahip olduğunu gösterebilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda ise şu öneriler getirilebilir:

- Bu konuyla ilgili olarak farklı veri toplama yöntemleri işe koşularak farklı araştırmalar yapılabilir.
- Farklı öğretim programlarına devam eden öğretmen adaylarının görüşlerine başvurularak araştırma tekrarlanabilir.
- Araştırma farklı bölgelerdeki farklı üniversitelerde de gerçekleştirilerek bölge çeşitliliği sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- AKBAŞ, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- BELET, Ş. D. ve DEVECİ, H. (2008). Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi. VII. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (s.765-773). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- BOZOK, B. (2010). *İlköğretim 8.sınıf görsel sanatlar dersinde milli değerlerin kazanılmasında milli bayramlarımızın etkisi (29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- CHEEK, C. J. M. (1992). *Building more stately mansions: The impact of teachers and literature on the development of student values*. (Unpublished doctoral dissertation). Texas A & M University, USA.
- CİHAN, N. (2014). “Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye’deki uygulamaya bir bakış/Values Education at Schools and Its Practice in Turkey”, *TURKISH STUDIES-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*-ISSN: 1308-2140,Volume 9/2 Winter 2014, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6402, p. 429-436.
- DEMİRCİOĞLU, İ. H. ve TOKDEMİR, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- ERCAN, İ. (2001). *İlköğretim sosyal bilgiler programlarında ulusal ve evrensel değerler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- FICHTER, J.J. (2012). *Sosyoloji Nedir?* (Çev. Nilgün Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.
- GERMAİNE, R. W. (2001). *Values education influence on elementary students' self-esteem*. (Unpublished doctoral dissertation). University of San Diego, USA

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- GÖMLEKSİZ, M. N. ve CÜRO, E. (2011). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 95-134.
- GÜLTEKİN, F. (2007). *Tarih I dersinde işe koşulabilecek değer öğretiminin yeni yaklaşımlarının öğrencilerin "hoşgörü" değeri anlayışlarının gelişimine etkisi.* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- GÜZEL, D. (2013). *3. Sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- HALSTEAD, J. M. ve TAYLOR, M. J. (1996). *Values in education and education in values.* London: TheFalmerPress.
- İÇBAY, M. A., TEMİZ, N. ve KİRAZ, E. (2007). Are view of primary education first, second and third grade life science text books: a content analysis of moral values. *Education and Values in Balkan Countries.* Greece: Publishing House KyriakidisBrothers S. A.
- İNAL, K. (1998). *Türkiye'de ders kitaplarında demokratik ve milliyetçi değerler "27 Mayıs ve 12 Eylül askerî müdahale dönemlerine ilişkin bir inceleme.* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KAPLAN, M. (1987). *Türk Milleti'nin kültürel değerleri.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- KESKİN, Y. (2008). *Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması.* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KESKİN, Y., ÖKSÜZ, Y., GELEN, İ. ve YILMAZ, H. B. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bazı evrensel değerleri kazanım düzeylerinin karşılaştırılması (Samsun ili örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 351-374.
- KİNNİER, R. T., KERNES J. L. and DAUTHERİBES, T. M. (2000). A shortlist of universal moral values. *Counseling and Values*, 45(1), 4-16.
- KOÇ, K. (2007). *İlköğretim 7. sınıflarda okutulan vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinde öğrenciye kazandırılması amaçlanan evrensel değerlere ilişkin tutumlar üzerinde öğretim sürecinin etkisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- KOLAÇ, E. ve KARADAĞ, R. (2012). Türkçe öğretmen adaylarının "değer" kavramına yükledikleri anlamlar ve değer sıralamaları. *İlköğretim Online*, 11(3), 762-777.
- KOMBLUM, W. (2011). *Sociology in a changing world* (9. baskı). Wadsworth: Cengage Learning.
- KURTDEDE FİDAN, N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Afyonkocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(29), 1-18.
- MEB. (2004). *Sosyal bilgiler öğretim programı.* <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> adresinden 05.04.2014 tarihinde edinilmiştir.
- MEB (2013). *Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.* http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkogrkuryon_1%5Cilkogrkuryon_2.html adresinden 12.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
- MİNDİVANLI, E., KÜÇÜK, B. ve AKTAŞ, E. (2012). Sosyal bilgiler dersinde değerlerin aktarımında atasözleri ve deyimlerin kullanımı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 93-101.
- ÖZKAN, R. ve SOYLU A. (2014). Eğitim fakültesi öğrencilerinin benimsedikleri temel insani değerler (Niğde il örneği)/The Basic Human Values Adopted by Students of the Faculty of Education", *TURKISH STUDIES-International Periodical for the Languages, Literature and History of*

Turkish or Turkic-ISSN: 1308-2140, Volume 9/2 Winter 2014, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6418>, 1253-1265.

- ÖZKUL, O. (2008). *Kültür ve küreselleşme*. İstanbul: Açılım Kitap
- ÖZTÜRK, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- PARLAKYILDIZ, H. (1999). *İlkokulların dördüncü ve beşinci sınıflarında Türkçe ders kitaplarındaki metinler üzerine bir inceleme*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- PRENCİPE, A. (2001). *Children's reasoning about the teaching of values*. (Unpublished master thesis). University of Toronto, Canada.
- SARICAN, E. (2006). *1998 ile 2004 sosyal bilgiler öğretim programlarının vatandaşlık değerleri açısından karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- SOMUNCU, S. (2008). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki edebî metinlerin temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- ŞEN, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TAHİROĞLU, M., KARASU, M. ve AKTEPE, V. (2008). İlköğretim 4-5. Sınıflarda sosyal bilgiler dersinde değer analizinin ve değer açıklamanın vatan-millet sevgisinin kazandırılmasına etkisi. *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (s.600-604). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- UZUNKAYA, E. (2009, Nisan). Türkiye'nin uluslararası platformlardaki tanıtım faaliyetleri içinde halk oyunları festivallerinin rolü. *Akademik Bakış*, 16.
- YAŞAR, Ş., GÜLTEKİN, M., ve GÜRDOĞAN BAYIR, Ö. (2013). Sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla küreselleşmenin değerlere ve değer eğitimine yansması. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 11(26), 339-369.
- YEŞİLYURT, E. ve KURT, İ. (2012). Değerleri kazandırmasındaki etkililik açısından resmi ve örtük program ile okul dışı etmenlerin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi/Evaluation of Curriculum, Hidden Curriculum and out-of-School Sources in Terms of Their Efficacy for Gaining Values Based on Student Views, *TURKISH STUDIES-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*-ISSN: 1308-2140, Volume 7/4 Fall 2012, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3844>, 3253-3272.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Beşinci Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

YAŞAR, Ş., KASA, B., GÜRDOĞAN BAYIR, Ö., Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlerin Ulusal ve Evrensel Olarak Sınıflandırılması, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 581-600, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7867>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

